

PASTERNAK (31) sb m

Pierwsze a oraz e jasne (w tym w a 2 r. błędne znakowanie), drugie a pochylone.

sg N pasternák (21). ◇ G pasternáku (3). ◇ A pasternák (2). ◇ I pasternáki(e)m (2). ◇ pl A pasternáki (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. bot. *Pastinaca sativa* L. (Rost) i *Daucus Carota* L. (Rost); *pasternak domowy albo polny, roślina żółto kwitnąca z rodziny baldaszkowatych (Umbelliferae); pastinaca Murm, Mymer¹, Mącz, Calep, Cn (30) : Murm 113; Mymer¹ 17; Korzeń polnego kminu/ może być iedzion od ludzi iako pafternak ieft takiego ímaku. FalZioł I 40b, +4b [2 r.], I 68c, 105 źp, c; Mącz 283a; nówarz Piotruńzki z Półternakiem/ przyfýp trochę pieprzu á piy. SienLek 17v, 9, 104v, 110, 119v; RejZwierc 110v; Calep 761a; Ogrodne rzeczy/ Cybule/ Kápufy/ Máchwie/ Półternaki/ Rzepę/ to włyfłtko vprzátńć/ pomierzyć GostGosp 72, 68, 122, 167.*

W charakterystycznych połączeniach: wziąć pasternaku; pasternak opatrzyć, pochować, siać, uprzátńć, warzyć; nawarzyć [czego] z pasternakiem (2).

Wyrażenie: »żółty pasternak« (1): Staphylius, Nieyáki rodzaj żółtego półternaku. [Cf Staphylinus [...] Quam pastinacam vocant Latini Calep 1605/1378a.] Mącz 412a.

Zestawienia: »pasternak domowy« = Pastinaca sativa L. (Rost); roślina warzywna o jadalnym, białym korzeniu; pastinaca domestica a. sativa, siser Cn [szyk 5:1] (6): then Półternak domowy więczey íe godzi ku pokarmam niżli ku lekarftwam FalZioł I 105b, I 105a, b [2 r.], d, 105v źp.

»pasternak polny« = Daucus Carota L. (Rost); marchew zwyczajna, roślina dziko rosnąca o właściwościach leczniczych; daucus, pastinaca agrestis, staphylinus Cn (6): wľzakoź Półternak polny niedobry ieft ku iedzeniu íam, Lepfzi ieft domowy FalZioł I 105a; Pandecta mowi ífzby korzenie Półternaku polne^go nańzigi zawiązane/ opuchlinę wypądza z ízyje. FalZioł I 105b, I 105a [2 r.], b, d.

Szereg: »pasternak albo (to jest) polna marchew (albo srocze gniazdo« (2): Półternak polny, to ieft polna marchew/ albo írocze gniazdo/ Kthorego mocz ieft zagrzewaiącza y otwieraiącza, vrinę pobudza FalZioł I 105a, I 104d.

2. bot. *Carum carvi* L.; *kminek polny, roślina z rodziny baldaszkowatych (Umbelliferae) (cf znacz. 1. FalZioł I 40b) (1) : Careum sive Carum – Półternak. [...] Herbae genus est, gentis suae cognomento ita appellatum [...]. Athanaeus Pastinacam maiorem interpretatur, vulgata pastinaca multo praestantiozem. Calep 165b.*

3. [Zestawienie w funkcji nazwy botanicznej: »pasternak włoski« = *Sassurea lappa* Ciarke; *bylina azjatycka z rodziny złożonych (Compositae) o odurzającym zapachu, używana w lecznictwie: Półternak włoski/ Dzięgiel Indyjski Dzięgiel zamorski/ Coftus. Indianische geifstwurcz/ Coftenwurcz. SienHerb L#, E#v.]*

Synonimy: 1. zest. »pasternak polny«: marchew, olesznik, »ptasze gniazdo«, »srocze gniazdo«; 3. »dzięgiel indyjski«, »dzięgiel zamorski«, kostus.

Cf [PASTERNACZEK]